

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Jork madejira.

Trtna uš je uničila nam Dolenjcem vže dosti vinogradov popolnoma, še več nam jih pa še le bo brez dvoma. Naravnost rečeno, v prilično malo letih ne bomo imeli več vinogradov, ker nam jih bo uš vse požrla. Vse upanje, da bode vendar jedenkrat poginil ta satanski mrčes, in da bo pričela zopet naša domača trta čvrsto rasti ter roditi, je prazno, kar naravnost neumno, ako Bog čudeža ne stori, česar nam pa ni pričakovati. Zato je skrajni čas, ne še le misliti, ampak vže delati pričeti na to, da se naše vinarstvo v kolikor mogoče reši, ohrani. Jedino sredstvo v to so nam ameriške trte, katerih trtna uš ne uniči, ako se jih tudi loti.

Ameriške trte razdeliti zamoremo pa v dva dela. Prvič v take, katere rodé grozdje, dobro grozdje, ne da bi jih morali še le s cepiči naših domačih sort požlahtniti. Drugič pa v take, katere tako majhne in drobne jagodate grozdke rodé, da se nikakor ne izplača, iz takega grozdja vino napravljati. Sorte prve vrste, nam se vé da najbolj vstrezajo, ker jih lahko zasajamo popolnoma tako, kakor smo dozdej domače trte zasajali, ter jih tudi popolnoma tako, kakor do zdaj domače trte obdelujemo, toraj tudi lahko grubamo. To je pa res, da napačno pri največ takih naravnost rodovitih sortah je, da v naših krajih (na Dolenjskem) grozdja ne dozore, in pa da ima grozdje skoraj vsake sorte neki duh, kateri tudi v vino preide. Ta duh zove se lisičji duh, ali angleški foks. Prva napaka je pa odločno veliko večja memo druge, kajti lisičji duh grozdja in vina se nekaterim še prav dopada. Istina je pa tudi, da se s posebno napravo vina ta duh v vino niti ne prenese, in da se z večkratnem pretakanjem ter staranjem vina, popolnoma odpravi. Konečno se bomo pa temu duhu tudi lahko privadili. Ako so se mu privadili Amerikanci in v Ameriki naseljeni Evropejci, zakaj bi se mu neki tudi mi ne?

Naravnost rodovitih ameriških sort trt imamo več, hočemo jih nekoliko naštet: Jork madejira,

herbemont, žakotelo, künninghem, elvira, senaskva, sepretari, šampion, noha in tako dalje še več drugih. Katera med temi bi bila za naše dolenjske razmere najbolj priporočljiva? Prva, jork madejira. In zakaj? Prvič zato, ker se je posebno na Francoskem do dobrega dokazalo, da jo trtna uš res ne uniči. Drugič za to, ker jej težka ilovnata zemlja, kakoršno imamo skoraj sploh po naših dolenjskih vinogradih, posebno vgaja. Tretjič za to, ker jej po zimi les nikdar ne pozebe, in še celo v najslabši legi ne. Četrtič, ker grozdje prav zgodaj dozori, veliko zgodneje, kakor naše najzgodnejše domače trte in ker ima ono kaj dosti sladkorja, tako da se od nje vsled tega ni nikdar nadejati kislega vina, — in to še celo v slabi legi ne. Petič, ker daje močno, kaj tamno rudeče (črno) vino, katero ima veliko manj, in veliko prijetnejši foks (lesičji) duh kakor pa vino navadne ameriške trte labruske ali izabele, katere je vže precej na Dolenjskem, katero pa trtna uš uniči, kakor vsako drugo našo domačo trto, le da nekoliko pozneje.

Napake jork madejre so: prvič da ima prilično majhne grozdke. Drugič, da so jagode močno mesnate in vsled tega ne tako sočne, kakor one naših domačih sort. Tretjič, da ima grozdje, kakor vže navédeno, nekoliko foks duha. Vse te napake pa niso nikakor tako velike, da bi ne kazalo jork madejro vse jedno saditi, kajti zelo vsem tem napakam se lahko v okom pride. Ker ima ona majhne grozdke, rezati jo bode treba na daljše napence (šparone) treba jej bode pa tudi bolj pognojiti kakor smo dozdej domačim trtam gnojili. Ker imajo jagode manj soka kakor one naših domačih sort, kazalo bode pri napravi vina tako ravnati, da se bode na jorkmadejirine tropine hruškovega ali pa jabelčnega mošta nalilo, ter tega potem za domačijo porabilo. V pomanjkanji hrušek in jabelk nalilo se bode lahko na tropine vode, v kateri je 12 odstotkov sladkorja raztopljenega. Za kupčijo tako doseženo vino res da ne bode, ker se ga vsled neke postave niti prodajati ne smé, toda za domačijo bode pa čez in čez dosta dobro in — po ceni. Hektoliter stal bode po današnjih cenah sladkorja le 4 gld. 32 kr.

Kakor je istina, da jork madejra, v primeri k našim današnjim sortam ni povsem tako dobra kakor so one; je pa tudi istina, da je ona veliko boljša, kakor pa nič kakor trt prazen vinograd.

Zato Dolenjci lotimo se je saditi, ne odlašajmo več tega, kajti le pomislite, kako huda bode, ako bode trtna uš vse naše vinograde uničila in mi ne bomo imeli ne kaj prodati ne kaj piti. Ako se bode pozneje za kako boljšo trto zvedelo, segli bomo lahko po njej, za zdaj poprimimo se pa jork madejre. Deželna kmetiška šola na Grmu ima te trte vže dva vinograda, jednega doma, drugega v Smolini vasi. Prosite slavni deželni odbor za rezanice, dobili jih boste prej ko ne prav brezplačno. Na delo toraj brez odlašanja.

Dolenjska železnica in deželni zbor kranjski.

Za nas Dolenjce jako imenitna, da v mnogem obziru odločilna reč pride te dni v obravnavo v našem deželnem zboru — dolenjska železnica.

Sporočili smo vže, da je letos 6. junija dovolil državni zbor dva milijona 500.000 gld., da je dežela lani v deželnem zboru obljubila 500 tisoč goldinarjev, da so različni gospodje po Dolenjskem, ljubljanska in kranjska hranilnica itd. tudi vže obljubili zahtevano svoto, da je torej naša tako potrebna železnica zagotovljena.

Konsorcij za dolenjsko železnico pa je sporočil 3. sept. t. l. deželnemu odboru, da ministerstvo naznanja, da bi bilo najbolje, da ta konsorcij doseže pri deželnem zboru sklep, da dežela zagotovi mesto onega pol milijona 4 odstotne obresti od kapitala, katerega bode potreba dobiti po odbitem donesku, katerega smo zgoraj naznanili. To bi znašalo za deželo res vsako leto grozno svoto 296 tisoč 953 goldinarjev — toda le, ko bi železnica nič ne nesla. Toda sklenila se je uže pogodba s Trboveljsko premogokopno družbo, ki ima blizo kočevskega mesta bogate premogove (štajnkolen) sklade. Ta družba bode dala državnim železnicam vsako leto toliko premoga, da bode samo od tega prišel dohodek 235 tisoč 640 gold. Dežela bi morala torej dajati le še 61 313 gld. kar bi bilo še vedno mnogo preveč; toda ne pozabimo, da se bode dajal kočevski premog tudi drugam, da bode železnica vozila les in druge različne pridelke, in slednjič mnogo ljudi, kar bode vse prinašalo dohodke. Tako so zvedeni gospodje preračunili, da smemo pričakovati skupni kosmati dohodek čez 512 tisoč goldinarjev po odbitih stroških 274 tisoč gld., če pa vračunimo še dohodek od premoga kočevskega z svoto 235.640 gold., imamo skupaj dohodek nad 500 tisoč gld. Pri tem pa bi deželi ne bilo treba prav nič plačevati, celo takrat ne, ko bi računili, da

donaša razun kočevskega premoga dohodek samo 200.000 gld. — pa bode brez dvoma več — vsaj kaže skušnja pri vseh železnicah, da se prihodki ne manjšajo marveč od leta do leta množé!

Nadejati se je tedaj z vso gotovostjo, da bode dežela na boljšem ako zagotovi obrestovanje, kakor smo povedali; ali razun tega bode pa to zagotovilo tudi pripomoglo, da se bode potrebni denar hitro dobil, da se bodo predstvene delnice bolje prodajale, ter tako železnica jela hitreje zidati.

Ako deželni zbor to sklene, bomo imeli železnico v dveh letih gotovo.

Nadejamo se tedaj, da bodo naši dolenjski poslanci reč podpirali z vso močjo, — drugi poslanci pa jim tudi ne delali ovir.

Naš deželni zbor in Kočevje.

Vže nad 400 let živé naši sosedje Kočevjarji na Kranjskem. Ves ta čas so se marljivi ti Nemci sploh prav dobro porazumevali s svojimi sosednjimi Slovenci; vsaj posebnih prepričevanj zaradi narodnosti nam zgodovina ne podaja. Da, znano je, da so si zlasti možki Kočevjarji prizadevali priučiti se slovenščine — manj je bilo to pri ženskah — dobro vedé, da jim je ta jezik ne le jako koristen ampak celo naravnost potreben bodisi v neizogibnem občevanju z najbližnjimi sosedi, bodisi pri kupčevanju po slovanskih deželah — Kočevjarji so bili od nekaj pridni pahišni prodajalci, ker jim domača zemlja ne rodi toliko, da bi jih mogla preživiti. — Zato so imeli navado, da so pošiljali svoje otroke za nekaj časa med Slovence, da so se navadili slovenskega jezika. Z eno besedo bili so Kočevjarji in Slovenci najboljši sosedje.

Tako je bilo nekaj; ali žal ni več tako. Prišel je sovražnik in je zasejal ljuliko med pšenico. Pa kedo je ta sovražnik?

Ustanovili so Nemci društvo, katerega smo vže nekaterikrat omenili, društvo šulferajn, ki ima namen ponemčevati Slovence, posebej še Slovence. To društvo v zvezi z liberalno nemškimi časopisi, ki se Kočevjarjem pridno pošiljajo, neti nemir skušaje Kočevjarje vžgati do mržnje zoper Slovence. Večinoma naših sosedov je pač pametna, ali nekateri so se vjeli na limanice zvitemu lisjaku vstrezaje temu društvu, ki želi Kočevjarjem sosednje Slovence ponemčiti. Naj žalostneje pri tem pa je, da imajo ti kalivci miru podporo celo na najvišem mestu — pri ministru Gauču.

Nimamo prostora, da bi obširno o tem govorili, marveč hočemo le nek slučaj omeniti, zaradi katerega se je vnelo v našem deželnem zboru hudo besedovanje.

Na Kočevskej meji blizo Loškega Potoka je fara Draga. Tu prebiva kacijh 200 ljudi zraven 1000 Slovencev, ki govore neko pokvarjeno ko-

čevščino, ali nemškega ne umejo pač pa slovensko. Okrajni šolski nadzornik, slovenski duhoven g. profesor Komljanec v Kočevju, je dobil ukaz, da naj tamo razdeli šolo po maternem jeziku otrok — v slovensko in nemško. Hotel je storiti; preiskaval je reč, ali pokazalo se je, da otroci govoré skorej vsi le slovensko — zato ukaza ni mogel izvršiti. Sporočil je o tem na deželni šolski svet, ta pa je poročil reč na Dunaj ministru Gauču.

Vsak pameten človek bi bil moral misliti, da je reč s tem končana; toda pri nemškem šulferajnu ni bila. To društvo z gujezdom v Kočevskem mestu, je nalovilo po različnih zvi-jačah nekaj podpisov med Dražani zato, češ, da g. Komljanec ni sporočal resnice — ter je to pritožbo poslalo kar naravnost g. ministru Gauču. Ta ni reči dal nič preiskati, kar verjel neresničnim tožbam ter — gosp. Komljanca odstavil.

Reč sama na sebi bi še ne bila tacega pomena; kajti bode naj vže nadzornik ta ali uni, radi tega se svet ne bode podrl; toda tukaj je drugače. Ta dogodba namreč priča, da nam minister ni prav nič prijazen, pač pa vse pusti, da bi se tudi le enemu nemškemu Kočevcu le las ne skrivil!

V Kočevju namreč je tudi kraj Zdihovo. Tjekaj je všolanih tretjino slovenskih otrok. Zahtevalo se je, kar tirja pamet, naj se ti slovensko podučujejo — pa kaj je bil odgovor? Učé naj se nemški. Zarad nemških Dražanov, katerih skoraj ni, naj se brž razdeli šola v nemško in slovensko, tretjino slovenskih zdihovskih otrok pa nima pravice, ta naj se ponemči!

Tudi zahteva ta peščica Kočevarjev v Dragi, podkurjena baje po nekem višem gospodu, naj bodo tamo pridige nemške, tako da slednjič ubogi dražanski Slovenec še v nebesa ne bi smel po slovensko, — tudi v Ljubljani in drugod se nemškutari več kakor dovolj.

Naši poslanci, posebno g. dr. Tavčar, so reč izvrstno razjasnjevali ter se bitko pritoževali zarad krivice, ki se godi ne le g. Komljanecu ampak Slovencem sploh. Tudi „Dolenjske Novice“ jim morajo dati popolnoma pravo, da so letos odrekli onih 600 gld., kateri so se doslej dajali na leto onim učiteljem, kateri so Slovence pridno nemški učili. Čemu pač bi bil ta denar? Ako kedo hoče dati sinkota v više šole, bode sam preskrbel, da se kaj več uči, nemškutariti pa nam viši vže sami preveč pomagajo, kakor kaže ravno Kočevje.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Kranjski deželni zbor se je pečal letos posebno s Kočevjem in Kočevarji; o tem govorimo obširneje na drugem mestu. Govoriti pa ima te dni o nam jako važnej reči — o dolenski železnici. Tudi o tej pišejo danes „Novice“ na drugem mestu bolj natančno, — Nasvetoval je deželni zbor, naj se vstanovi v Ljubljani višje nadsodišče za slovenske pokrajine z italijanskim senatom v Trstu in pa slovensko hrvatsko pravno akademijo v Ljubljani. Da je to res potrebno, lahko sprevidi vsakdo, ki hoče videti. Razpravljalo se je o škodi po trtni uši, in kako bi se tu najbolje pomagalo, o družih gospodarskih rečeh itd. Dovolile so se nekatere potrebne podpore šolam in drugim dobrodelnim napravam. — Naš deželni zbor bode deloval še do 22. t. m. Bode li dovolil, da se napravi nova slovenska dekliška šola v Ljubljani, kakor je sklenil ljubljanski mestni zbor, akoravno so ljubljanske Uršulinke podobno šolo uže odprle, ki ne bode stala nič niti mesta niti deželo, nova pa bi zahtevala 12.000 gld. vsako leto — Ravno prebogati menda nismo?!

V **Štajerskem deželnem zboru** je posebno žalostno to, da so se letos nam Slovencem pri volitvi v deželni odbor izneverili celo verni nemški konservativci. Doslej namreč so volili vselej enega Slovenca v deželni odbor — letos nobenega; toda mesto Slovenca konservativnega Nemca. Gotovo je krivica, da 400.000 slovenskih Štajarcev nima v deželnem odboru niti enega zastopnika! — Mestu Celju, ki je po svojem zastopu čisto nemškutarsko, so dali več pravice gledé na policijo.

V **Celji** se bode ustanovila slovenska tiskarna. Baje mislijo tamošnji Slovenci izdajati tudi listič za prosto ljudstvo.

V **koroškem deželnem zboru** imamo doslej samo dva slovenska poslanca; tako krivično je sestavljen tamošnji volilni red. Ta dva gg. Einspieler in Muri sta se goreče potegnili za slovensko šolo na Koroškem. Pravo za pravo se umé ob sebi, da bi morale biti šole za Slovence slovenske — a vendar sta dva slovanska odpadnika Plavec in Abuja to zanikala, češ, da so koroški Slovenci zadovoljni z nemškimi šolami. Res grozne so razmere v tej Koroškej, grozne, da se Bogu usmili!

V **goriškem deželnem zboru** je šlo letos vse nekako gladko in mirno. Zbor je uže sklenil svoje delovanje.

Istrski deželni zbor v Poreču je podoben Koroškem v brezobzirnosti do Slovanov — Slovencev in Hrvatov. Vrlih narodnih poslancev ne poslušajo, njih pritožb v zapisnik ne sprejemajo,

ako so slovanske — pač pa so ti grdi lahoni predlagali, naj bode po vsej Istri sodnijski jezik le laški, akoravno je dobri dve tretjini istrskih prebivalcev — Slovanov!

Trst je pravo lahonsko gnjezdo. Znano je, da so zaprli nekaj mladičev, ki so nastavljali petarde (železne kroglice, ki se razleté) ali vže zopet se je razpočila taka petarda. Zlobni lahoni s tem kažejo, kako se jim zdeha po Italiji — ali naša Avstrija le odlaša, da bi tej kači stopila na glavo. Pač je vlada razpustila italijansko šolsko društvo — ali ustanovili bodo novo. Da bi le vsaj vlada pazila, kaj se bode počelo v tem društvu?

V **Moravskem** in **Šlezijem** deželnem zboru se godi Čehom podobno kakor Slovencem na Koroškem ali v Istriji, ker so v manjšini. Nobene pravice jim ne marajo dati ti oholi Nemci.

Začetkom meseca decembra se začne **državni zbor**.

Kaj je novega po širokem svetu?

Najvažnija dogodba je, da je **ruski carjevič** potovaje v Trst od tod dalje na Grško, se ustavil na Dunaju. Presvitli cesar in sploh cesarski dvor in vse prebivalstvo je sprejelo visocega gosta najpristrajše, z največjo častjo. Tega lepega sprejema se veselé tudi Rusi, zlasti pa imamo vzrok veseliti se tega obiska in sprejema tudi mi, kajti upati smemo, da nam je to porok, da ne bode še vojske med Avstrijo in Rusijo.

Prvi nemški minister **Kapri** je obiskal minole dni italijanskega ministra Krispija v Milanu. Italijani, ki imajo doma dosti komedij, pripisujejo temu velik pomen. Mi pa vemo, da Bog ne pusti drevesom rasti do nebes — in da tudi Krispi in njegova zvitost bode slednjič grdo osramočena.

V mestu **Lodi** v zgornji Italiji so imeli italijanski katoličani katoliški shod. Vdeležba je bila obilna, da si je vlada delala proti shodu, gorečnost nepopisljiva.

V severni **Ameriki** so imeli volitve. Zmagala je nad dosedaj vladajočo republikansko stranko tako zvana demokratična. Upati je, da bode ta odpravila previsoko carino od tujih pridelkov, ki bi bila grozno trda za nas Evropejce.

Piše se nam:

Iz Gorenjega Polja 6. novembra. — Včeraj so se poslovili prečastiti gospod župnik soteški J. Plevanič od svojih farmanov. Lepo število zbralo se jih je pri zadnji Božji službi, katero so še tukaj opravili, da vidijo še enkrat svojega ljubega duhovnega pastirja, da še enkrat slišijo svojega očeta in učitelja. Z žalostnim srcem in solznimi očmi so poslušali farmani njih odhodne besede, bralo se jim je na obrazih, kako težko

jim dé ta odhod, kako vdani in hvaležni so svojemu voditelju. Bili so le kratek čas pri nas, pa vendar so si pridobili s svojim blagodejnim delovanjem srca vseh svojih farmanov, kateri ne bodo nikdar pozabili njih lepih krščanskih nauk. Bili so pa res gospod v vsakem oziru pravi ljubeči pastir — pripravljeni vse darovati za svoje ovčice. Njih ljubezen je bila znana ne le nam ampak tudi našim sosedom. Nikdar nisi dobil gospoda nejevoljnega, ako si potreboval kakove pomoči; ni se jim smilil niti čas niti denar. Dobro delati jim je bila tako rekoč druga natora. Da nam je britka zguba tacega gospoda — pač lahko umete bralci „Novic“. Vam, prečastiti gospod župnik, pa zakličemo, ko odhajate v druge kraje, ne pozabite svojih faranov, spomnite se še večkrat nekdanjih svojih ovčic, katere se bodo Vas vedno hvaležno spominjale! Z Bogom!

Z Belokranjskega. — (Letina.) Huda suša je letos pritiskala; mnogi so morali hoditi po uro daleč in še več — po vodo. Tudi letini je škodovalo vsaj deloma — nekaterih pridelkov bi bili dobili več, ako bi nam bil Bog dal dežja o pravem času. Potrebni bi bili pač, kajti za denar nam gre trda. Mnogi pošiljajo iz Amerike, kar je gotovo dobro, naj reče kedo kar hoče o izseljevanju. (Koliko jih pa je, ki ne pošljejo nič, ki še sami nimajo kaj jesti v tej blaženi deželi, tega ne poveste! vredništvo.)

Naj lažje se dobi denar za vino in slive; žal da nismo pridelali več tega blaga. Kjer ni trtne uši tamo se je dobilo vina srednje, prej še manj. Ceno ima doslej visoko 5 celo 6 gl. zahtevajo za malo vedrce t. j. 20 starih bokalov.

Slive pa pred kratkem niso imele kar nobene cene, letos so bile drage frišne, brez dima posušene pa se prodajajo kakor poprej še nikdar, bajé so jih prodali nekateri po 24 gl. meterski cent.

Iz Ljubljane. — Katoliško politiško društvo v Ljubljani priporočali ste uže svojim bralcem. Ne morem drugače, kakor da to vnovič storim. Društvo ima namen potegovati se za katoliško vero, poživljati katoliško prepričanje in braniti Slovanstvo. To dvoje pa je vendar vsacemu zavedenemu Slovincu prvo — to je najdražji svetinji, za kateri je pripravljen vse darovati. Tako društvo pač zasluži podpore — posebno še v današnjih časih, ko se brez boja nič ne dobi pač pa lahko vse zgubi — tudi najdraže.

Donesek letni je samo eden goldinar, a zato se dobi še jako dobro vredovan res vrl pisan list „Domoljub“ ako se želi. Podpore zasluži pa to društvo tudi zato, ker ne drži križema rok, ampak deluje kaj pridno. Imelo je vže šest shodov. Zadnji je bil 26. oktobra v hiši katoliške družbe rokodelskih pomočnikov v Ljubljani. Bil je jako dobro obiskan.

Govoril je pri tem shodu g. dr. Šušteršič o tem, je li potrebna v Ljubljani nova viša dekliška šola ali ne? — Gospod je prišel do sklepa, da je ni potreba in sicer zato ne, ker tako šolo vže imamo. Osnovale so jo gospe nune uršulinke v svojem samostanu tu — nova pa bi jako mnogo stala in gotovo ne bila boljša ako ne slabša. Znano je v obče, da je tu gospodinjska šola v Ljubljani, v katerej se podučuje v slovenskem jeziku in pravem krščanskem duhu, zlasti o zadnjem je prepričana ne le Ljubljana, ampak tudi prebivalci zvonaj nje, vsaj vemo, da so se v uršulinski samostan pošiljale od nekdanj od vseh strani deklice v vzgojo. Da bodo pa tudi gledé na slovenščino storile svojo dolžnost, to smemo z gotovostjo pričakovati. — Ako je pa temu tako, potlej druge nove šole res ni potreba. Vsaj počakati bi bilo vendar pametno, da vidimo, kako se bode obnašala ta uže osnovana.

Iz San Frančiška v Kaliforniji. — Predrage „Dolenjske Novice“, več let vas vže prebiram z veseljem in zvem sporočila od vsakovrstnih krajev. Kako bi tudi ne veselilo človeka kaj zvedeti v tako grozno daljne kraje iz ljube domovine? Kako bi me ne veselilo, ko mi mali listič slovensko pisan pride v roke z novostmi čez široko morje — in potem še čez vso Ameriko do zahoda, kjer je Kalifornija — toraj malo manj kakor čez polovico naše zemlje!

San Frančiško je tržno mesto v Kaliforniji; od vseh delov sveta prihajajo velikanske ladije z raznovrstnim blagom in od tod zopet odhajajo s storjenim blagom, ker je tukaj veliko vsakovrstnih tovarn ali fabrik. San Frančišku bližnje mesto je Okland. Tudi tam prebiva nekaj Vaših rojakov iz Šemiča. Je pa tako kakor povsod: pošteni in dobri pa tudi hudobni so ljudje. Popisal bi Vam lahko, kako je tukaj rojak rojaka ogoljufal, pa ne maram, ker bi tako nič ne koristilo. Rečem le, Slovenci bodite pametni. Ne zgubite duše, ko po svetu iščete zemskega blaga. Star pregovor je pa tudi znan — eden krivičen krajcar deset pravičnih požré!

Domače vesti.

(Premembe pri uradnikih.) Gosp. J. Lončar, davčni nadzornik v Krškem, je premeščen v Postojno; na njegovo mesto pride g. F. Gajger iz Radovljice. G. K. Ahčin je postal davčni kontrolor v Radečah. G. J. Grabnar (adjunkt v Postojni) pa davčni preglednik v Krškem, od koder je davčni pristav, g. J. Volavšek, premeščen v Škofjoloko.

(Premembe pri učiteljstvu.) G. J. Zupan iz Sorice pride začasno v Zagradec. Gospodičina V. Zupančič, učiteljica v Loškem

potoku, pride v Metliko. V Črnomlji sta nastavljena učiteljska pripravnik gg.: L. Perko in Fr. Štefančič. Začasne učiteljske službe dobé nadalje g. J. Potrebin, uč. pripravnik v Vel. Dólini, gospodičina E. Jurman v Trebelnem, in vpokoj. učitelj Fr. Cetelj v Šmarjeti (kot supl.) Umril je nadučitelj Fr. Govekar v Šiški, prej na Igu, vrl učitelj, čvrst Slovenec in v prejšnjih letih tudi pisatelj slovenski.

(Kranjska kmetijska družba) je pri svojem letošnjem občnem zboru sklenila, da bode v proslavo svoje 125 letnice leta 1892 v Ljubljani priredila veliko kmetijsko in obrtnijsko razstavo. Občni zbor je pritrtil tudi, da bi se v Ljubljani za živinorejo ustanovila kmetijska šola.

(Prememba posestva.) Gosp. Avsec, poštar v Krškem, je prodal svojo hišo v Novem Mestu g. trgovcu Virantu za 15.500 gold.

(Vinska kupčija) je doslej na Dolenjskem jako dobra. Tu okoli mesta se je vino drago plačevalo, ravno tako čujemo iz Krškega, da so Gorenjci pokupili mnogo letošnje dobre kapljice, po ceni kakoršne ni imelo vino jeseni vže dolgo. Kaže se pa vsaj v Novem Mestu, da se bode tako visoka cena — 8 do 11 celo 12 glđ. staro vedro — težko ohranila; vsaki dan namreč vidimo može s pokušinjo, ki ponujajo svojo robo večinoma brezvspešno — kajti kupovati se ne mara, ker se misli, da bode cena kmalu nižji. Mi iz srca privoščimo ljubim vinogradnikom visoko ceno, vsaj so pridevali sploh malo, denarja pa jim je potreba; vendar pa si ne upamo trditi, da delajo tisti pametno, ki vino prav previsoko cené — marsikedo se je vže opekel. Vendar, vsakdo je sam svoje sreče kovač!

(Žalostno sporočilo) za nas Dolenjce je ono deželnega odbora, ki nam kaže v koliko vinogradih se je vže naselila požrešna trtna uš. Poglejmo: Krško okrajno glavarstvo ima 4.474 hektarov vinogradov od uši okuženih 2.543 ha. Novomeško okr. glav. ima 2.972 ha., okuženih 1.237 ha. Črnomeljsko okr. glav. ima 1.991 ha., okuženih 1.546 ha. Postojnsko okr. glav. ima 10.609 ha., okuženih 478 ha. Skupaj ima Dolenjska vinogradov 11.437 hektarov, uš pa je letos vže v 5.805 hektarih, toraj vže v več kakor polovici vinogradov. Gotovo se pa razširja še dalje tako, da je res žalostno. Zato je predlagal upravni odsek sledeče: 1. Vzdržavaje lani storjene sklepe naroča, naj vodstvo vinarske šole na Grmu prireja tečaje za poučevanje vinogradnikov v požlahtnjevanju in cepljenju trt. Deželni odbor pa naj deli darila tistim, ki bodo obiskovali tak poduk. V ta namen se dovoljuje iz deželnega zaklada 1.500 glđ. 2. Deželnemu odboru se naroča, da izposluje po visokej c. kr. vladi, da se takoj odpiše davek od vinogradov, katere je napala filo-

ksera (trtna uš), ter da naj visoka vlada zagotovi, da bodo 10 let davka prosti vinogradi, ki se bodo nasadili z ameriškimi trtami.

(V Gradišči pri Št. Jerneji) zasadil bode gospod dr. Slanec iz Rudolfovega na svojem posestvu poldrugo oralo velik sadovnjak. Čast možu, kateri daje svojim sosedom tako lepi izgled v sadjarskem napredovanju. Da bi le dosti pomenovalcev našel.

(Iz Ribnice na Dolenjskem) poroča nam prijatelj: Naša župnijska cerkev sv. Štefana bode zadobila — v kratkem času dovršeno — krasno olepšavo. Slikar gosp. Matija Koželj iz Kamnika slika uže celo poletje in jesen štiri podobe nad obema stranskima oltarjema, predstavlja juče na ženski strani sv. Uršulo in sv. Magdaleno, na moški strani pa sv. Frančiška in podobo izgubljenega sina.

(V Ponikvah pri Trebnjem) se je podrla cerkev sv. Marjete. Ostreje je bilo napravljeno še le pred nekaterimi leti — toraj bi moralo biti še trdno. Toda mojster je bil baje mojster skaza; napravil je za malo ceno a tako slabo, da streha ni mogla držati snega — pala je na obok ter podrla tudi tega. Sreča, da se je zgodilo po noči; kajti zaradi velicega pokopališča je tam skoraj vsaki dan sv. maša — gorje, ako bi se bilo to zgodilo za časa službe božje! — Sploh je letošnji zgodni sneg napravil grozno škodo. Drevje je bilo še listnato — zato vidiš sedaj lahko po gozdih na vrtovih polno polomljenega sadnega in drugega drevja; ali tudi človeško življenje je bilo žrtva tej zgodnej nevihti v mnogih krajih. Blizo Gorice so šli nekateri mladenčiči čez goro Čaven. Vihar jih je zgrabil — trije bratje so poginili v snegu — drugi trije so se le s težavo rešili. Na Gorenjskem blizo Kamnika je poginila v snegu neka ženska, tako tudi neka oseba na Štajerskem itd.

(Kočevci) baje nameravajo izdajati svoj list v nemškem jeziku. No, ako ga bodo brali sami, ga bo pač kmalu konec. Bojimo se le, da mu bode vrednik kakov hujskač, ki mu bode prva naloga, dražiti nemške kočevanje zoper sosednje Slovence!

(Družba sv. Mohora), ki šteje letos že blizo 50.000 udov, razpošilja ravnokar svoje letošnje knjige, ki so kakor po navadi zelo lepe in podučne. Naj prvo jih dobi letos ljubljanska škofija.

(Podpore za šolska zidanja) iz deželnega zaklada je visoki deželni zbor dovolil nastopnim šolam: Radomlje 100 gld., Sv. Trojica 200 gld., Šmartno (kamniški okraj) 500 gld., Homec 200 gld., Prežganje 100 gld., Št. Vid pri Cerknici 100 gld., Sv. Trojica (logaški okraj) 500 gld., Hotedršica 300 gld., Dobropolje 400 gl.,

Črešnjevo 100 gld., Radence 100 gld., Tribučje 100 gld., Čeplje 800 gld., Zagojzda 100 gld., Rateče 200 gld., Begunje (Gorenjsko) 400 gld., Zasip 500 gld., Sorica 500 gld., Rakitna 300 gl., Selce 200 gld., Tržiše 150 gld., Hinje 150 gld., Trboja 100 gld., Ustije 100 gld., Dol 400 gld.

(Slavnost Einspielerjeva in 7. shod slov. političnega društva na Koroškem.) Častiti svoje zaslužne može naj bodo živi ali mrtvi je za vsak narod čast in ponos. Tudi mi Slovenci imamo tacih mož, da si smo mal narod. Taki mož je bil zlasti tudi pokojni Andrej Einspieler na Koroškem. Katoliško politično društvo za Slovence na Koroškem vabi na slavnost, katero priredi v spomin temu slavnemu možu v Celovcu 26. novembra v veliki dvorani gostilne pri „Sandwirthu“. Začetek je ob 1/27. uri zvečer. Isti dan ob 1/23. uri po poldne bode obhajalo omenjeno društvo svoj sedmi shod v ravno tistej gostilnici.

(Porotne obravnave) pri c. kr. okrožnem sodišči v Novem Mestu vršile so se od 10. do 13. t. m. in so imele naslednji vspeh: V ponedlek 10. t. m. bila sta obsojena Franc Legan, šestnajstletni deček z Rebri, in posestnik Matija Tekavčič iz Žvirča radi hudodelstva uboja vsak na 4 leta težke ječe. V torek 11 t. m. bila je od obtožbe zaradi hudodelstva zažiga oproščena Ana Skele iz Leskovca. Zelo zanimiva je bila v sredo 12. t. m. glavna razprava zoper Mico Jokoš iz Gaberja pri Št. Janži, zaradi hudodelstva zavratnega umora. Skoz in skoz spridena ženska zavdala je dne 4. junija 1884 svojemu lastnemu bratu Janezu Zajcu mišnice v žganjih, ktere mu je bila napravila za zajutrek. Siromak umrl je v grozovitih mukah še tisto noč. Čeravno so ljudje precej ob nenadni njegovi smrti sumili, da mu je vtegnila ničvredna sestra zavdati, posegla je pravica še le letos, po preteku več kot šestih let, po hudodelki. Povod k temu dala je Mica Jokoš nehoté sama, ko je ovadila nekega Lindiča, da je hotel njo in njene otroke otrovati. Ta je v svojem zagovoru navedel take osumljaje proti Mici Jokoš zastran smrti njenega brata, da se je začela proti njej kazenska preiskava, ktera je imela naslednji vspeh. Pokazalo se je pri tej preiskavi, kako važno vlogo zavzema tudi v kazenskem postopku kemija: veščaki, učeni profesorji v Gradci, našli so v kosu kosti, v ostanku obleke in v koščku lesa od mrličeve krste še zdaj sledi mišnice in so to z vso gotovostjo dokazali, kakor so se porotniki pri glavni razpravi na lastne oči strmé prepričali. Krivica prišla je tudi tukaj na dan. Porotniki so M. Jokoš spoznali krivo in sodišče naložilo je zverski ženski 20 let težke ječe kot zaslužen kaznen. — Obravnava v četrtek proti Janezu Intiharju zaradi hudodelstva zažiga, predstavila se je do prihodnjega porotnega zasedanja.

(Zveza slovenskih posojilnic) naznanja obširen pregled, kako so delovale naše vrle posojilnice. Vseh je bilo 36. Za naš list povzamemo sledeče. Na Štajarskem je bilo l. 1889 posojilnic 16, imele so prometa 4 milijone 223 tisoč 142 gld. Na Kranjskem je bilo l. 1889 10 posojilnic, imele so prometa 3 milijone 104 tisoč 202 gld. Na Primorskem ste bili l. 1889 2 posojilnici, prometa ste imeli 68 tisoč 256 gl. Na Koroškem je bilo l. 1889 8 posojilnic, s prometom 536 tisoč 776 gl. Vse slovenske posojilnice so imele prometa 7 milijonov 932 tisoč 376 gld, družbenikov 17.316, koncem leta 1889 so imele hranilnih vlog 3,275.844 gld.; posojil 3,621,777 gl., gotovine v blagajnicah 69.968 gl., drugod naloženih 103.101 gld., čistega dobička 19.048 gld., rezervnega fonda 193.172 gld. — Iz tega pač vidimo, kako uspešno so delovale. Želimo jim tudi za naprej pridne podpore in blagoslova božjega!

Razne vesti.

* (Štiri leta spi.) Iz vasi Sramkov pri Brezmenu poroča se o deklici, ki že štiri leta spi. Že pred petimi leti je bila zaspala, pa se je bila za tri dni prebudila 1886. Odkar je vnovič zaspala, se pa več ne prebudi. Hrano dobiva ob določenih časih; na videz je popolnoma zdrava.

* (Časopisi) se pri nas jako množe, tudi pristo kmečko ljudstvo ima vže svoje liste, kakor so n. pr. ravno naše „Dol. Nov.“ Toda to še ni nič proti temu, kar se godi na Francoskem. V glavnem mestu Parizu imajo svoj list celo — berači. Peča se samo z rečmi, ki so zanimive za te nadležne pariških prebivalcev. Naznanja sejmове, poroke, pogrebe bogatašev, sploh prilike, kjer bi se dalo kaj ujeti. Posebno zanimiva pa so naznanila. Ta se glase tako ali podobno: „Išče se slepec, ki zna nekoliko flavto igrati. Išče se hromi za obiskovano kopališče, najbolje ako nima desne roke.“

* (Brzo potovanje.) Hamburški dvojnovijaški parobrod Kolumbija, kateremu je kapitan Vogelsang, se je 9. oktobra t. l. iz Novega Yorka v severni Ameriki odpeljal ter je 16. oktobra ob 12 uri opoldne v Southampton v Evropi priplul. Prebrodil je toraj v 6. dneh in 15 urah veliko morje (Ocean.) To potovanje je najhitreje, katero je do sedaj kaki nemški parnik dosegel. Ta ladja je tudi vže poprej v 6 dneh in 16½ urah omenjeni pot preplula in je toraj najhitreji nemški parnik sedanjega časa.

* (Kaj stori igra,) kaže ta-le resnična dogodba. V Moskvi na Ruskem se lahko vidi vsaki dan berač z imenom Forcov, ki je bil pred 30 leti eden izmed prvih bogatašev na Ruskem. Podedoval je namreč Forcov po svojem očetu 15 milijonov rubelov, to je več kakor 22 milijonov goldinarjev — pa tudi sicer je bil na duši in telesu posebno nadarjen človek. Bil je zveden v vednosti; najboljši jezdec, najdrzniši plavec, borilec, katerega se je vse balo, plesalec, da mu ni bilo para. Ni čudo, da ga je videla rada najviša gospoda v Moskvi. Toda ena strast se je vgnjezdila v njegovem srcu: — igranje. V malo letih je

splavalo pri igri vse njegovo neizmerno bogastvo po vodi. Tako n. pr. je zgubil samo v enej noči grofu Šeremetievu 3 milijone frankov. Ko je popolnoma ob vse prišel, so ga pač početkoma podpirali sorodovinci, ko so pa videli, da tudi to zaigra, so ga zapustili. Sedaj prosjači v ravno tistih ulicah, v katerih se je nekdanj ponašal na konju v krasnej opravi — srečnega se čuti, ako mu poda kupren denar kateri izmed njegovih nekdanjih konjskih hlapcev. Varnj se igre, pa tudi vsake druge strasti, kajti vsaka pelje človeka v pogubo!

* (V Indijani v severnej Ameriki) je pet let star deček, ki ima tak spomin, da zna do besede povedati vsako najdaljšo pridigo, vsak še tako težak govor, ako ga je le enkrat slišal. Ko bi imeli naši dečki le stoti del tega spomina, koliko manj bi se jim bilo treba truditi kakor sedaj, ko morajo po 5 do 6 ur na dan trgati hlače po šolskih klopeh!

* (Kako grozna zver postane lahko človek brez krščanske omike) priča, kar pripoveduje neki francoski misijonar o zamorcih iz srednje Afrike. — Pri teh ljudeh je človek suženj to, kar pri nas vol ali svinja: — pitajo ga, da ga zakoljejo in požro! Pripoveduje sam, da je videl nesrečnega mladega sužnja, katerega so s posebno hrano dobro opitali. Ko je prišel določen dan — zamorski praznik — so ubožčeka zvezali. Kraljevi otroci so poskušali na živem nesrečnej, kako bode kaj debelo meso, kako okusna jed, ter poskakovaje hvalili, kako izvrstna bode pojedina. — Ko pride določena ura, prikaže se zamorski kralj ter stopi k zvezanemu sužnju. Priklone se čezenj, zaznamova z belo črto na vratu, kamor hoče udariti — milo prosé ga pogleduje suženj, a kralj zgrabi meč, zamahne — in glava zleti po tleh! Sedaj ga zgrabijo, deró, razsekajo ter tekmovaje režejo kos za kosom, da ga speko! Ako misijonar pripoveduje, da je to grozna hudobija, odgovarjajo: — kaj? s soljo in španskim poprom izvrstno diši! Če pa govori, da je človek imenitna stvar, da ima dušo, viši namen, dobiva odgovor: ravno za to je najimenitniša jed človek, bitje ki ima pamet in zna govoriti! Grozno kaj ne?! Zato molimo in podpirajmo misijonarje, da Bog razsvetli z lučjo resnice tudi te naše črne brate!

* (Kaj zamorskim Kafrom v južnej Afriki najbolj diši?) Znano je, da je nespameten prepir o tem, katera jed je boljša. Prav očitno se to pokaže, piše list mnihov trapistov v južnej Afriki, ako pogledamo, kaj je posebno priljubljena jed našim Kafrom. V našem kamnolomu blizu samostana je nekaj zamorskih kaferskih delavcev; vodijo jih bratje menihi. Za te delavce je posebno prazniška jed, kadar mora v bližnje mesnici dati kak vol svoje življenje. Večkrat se zgodi, da vže poprej slutijo, kedaj se bode klalo; takrat posebno poželjivo obračajo proti mesnici svoje oči. Kadar se pa zaklana žival potegne kvišku, da bi se jej vzal drob, tu kafrov ni moč več obdržati, marveč drvé v klavnico kar le mogoče, da bi dobili kolikor mogoče velik kos črev. Ako ne bi miril brat klavec, bi se marsikdaj stegli za največji kos. — Ko je prejel vsakdo svoj kos črev, tu grede pod bližnje drevo, da si pripravijo preokusno jed. Najprej se konec črevesa z žebljem pritrdi na drevo; blato se navidezno odpravi iz njega — napravi se ogenj, nad katerim se kratek čas drži tako površno osnaženo črevo. Ko je nekoliko oprazeno, je pripravno za jed. Pribije se zopet na drevo, da se odrezuje z njega poljubno kos za kosom, dokler ni vse pojedeno. Ta dobro

dišeča jed jim je ljubša kakor vsaka druga. — Tudi se dobivajo tu korenine, ki imajo jako močen duh; ali Kafer jih poje s posebno slastjo. Od tod neprijeten duh, katerega razširjajo taki prijatelji dišečih — bolj prav smrdečih korenin.

Loterijske srečke.

Trst	31. oktobra	28	77	55	2	56
Gradec	8. novembra	31	30	71	88	84

št. 1608.

Razglas!

Na prošnjo lastnika Alojza Jeniča iz Rudolfovega veršila se bode dne

12. decembra 1890 ob 10. uri predpoldne

pri tukajšnjem sodišči prostovoljna dražba zemljišč vlož. št. 213 in 214 kat. obč. Rudolfovo, pri kateri se bode prvo zemljišče za znesek od 400 gld., zadnje pa za 5000 gld. sklicalo in vsako izmed njih le za ali čez sklicano ceno največ ponujajočemu oddalo. Vsakter kupec mora petino skupnine takoj v roke sodnijskega poverjenika uložiti, ostanek s 6% obrestiti in ako se bi doseglo s zastavnimi upniki sporazumljenje, v treh letih prodajalcu izplačati. Prodajalec pridržuje si 14 dni premisleka za odobrenje prodaje. Ta dražba ne upliva na pravice upnikov pri navedenih zemljiščih zavarovanih.

C. kr. okrožna sednja v Rudolfovem,

dne 4. novembra 1890. [201-1]

Krasno sadno drevje

ima na prodaj v tekoči jeseni in prihodnji spomladi

deželna kmetiška šola na Grmu. [189-3]

Visokodebelnata jablana stane le 20 krajcarjev.

bruška " " 25 "

češnja " " 20 "

Visokodebelnati oreh " " 15 "

Na prodaj ima tudi najboljšo vrsto krompirja „Oneida“ po 3 kr. kilo, bodisi za jed ali seme.

Na prodaj je [195-3]

nova hiša in njiva,

na katero se 12 mernikov poseje. Hiša je posebno pripravna za kacega penzioniranega gospoda. Cena se izv. pri lastniku v Kandiji št. 49. poleg Nov. mesta.

V najem se odda

ob novemu letu, na lepej priliki ležeča hiša št. 8 v Kandiji poleg Novega Mesta, v kateri je stara, obče znana in obiskovana gostilna. Hiša obsega tri sobe, kuhinjo, jedilno shrambo, dvoje kleti, šupo in hlev za osem konj. Vse je v dobrem stanu. Tudi pripada zraven zemljišče in pristava z dvema hlevi. V najem se odda na tri leta. Več se izv. ravno tam. [203-1]

Gostilna v najem.

Na Drski poleg Novega Mesta št. 24 se takoj zaradi družinskih razmer odda dobro obiskovana gostilna v najem. Več se izv. ravno tam. [202-1]

Odgovorni urednik, izdajatelj in založnik J. Krajec.

Jože Strzelba,

trgovec v Ljubljani,

kupuje vedno po najvišji ceni

vsako množino orehov.

204-1]

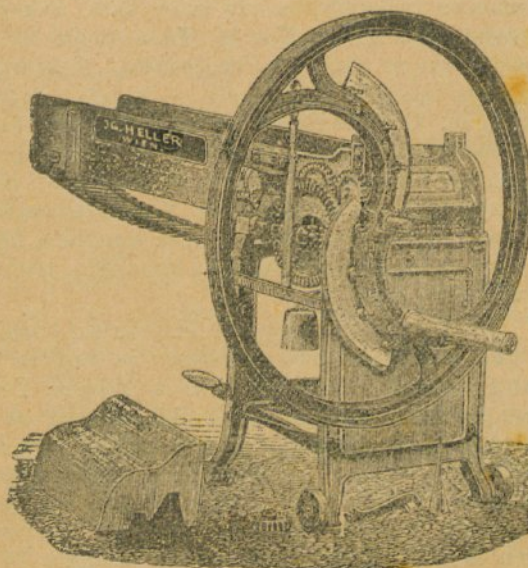
Hlapec,

do 30 let star, kateri bi nadomestoval včasih tudi postiljona, se vzame v službo. — Tisti, ki znajo pisati in brati imajo prednost. Oženjeni niso izključeni. Ponudbe z naznanilom starosti in dosedanjih služb naj se pošiljajo pod L. 15. na vredništvo tega lista. [197-2]

Vsi stroji za kmetijstvo i vinorejo!

Vinske in sadne stiskalnice,
Grozni mlini in mlini za sadje,
vse najnovejše sestave v razni velikosti.

Škropilnice za trte.
Mlatilnice, snažilnice in vitlje ali vlečki,
robkalice za koruzo, sejalnice, plugi itd.

Automatične stiskalnice za zeleno klajo.
Sušilnice za sadje in zelenjavo.
Rezilnice za krmo v veliki izbiri in izvrstni
izpeljavi ponuja po najnižjih
tovarniških cenah [162-7]

IG. HELLER, DUNAJ, Praterstrasse 78.

Slovenske zapisnike in razjasnila na zahtevanje brezplačno in franko. — Prodajalci dobé ugodne pogoje.

Zmožni zastopniki se iščejo in dobro plačajo.

Novomesto. — Natisnil J. Krajec.